

NTFR 2016/3002 Voor het beogen van algemeen nut is geen gunstig maatschappelijk effect vereist

Hoge Raad 25 november 2016, nr. 15/04990

Belastingjaar/tijdvak	2012	☐ Brondocument
Wetsartikelen	AWR-art. 5b	
Auteur	dr. D. Molenaar	
ECLI	ECLI:NL:HR:2016:2666	
Formele relaties	In cassatie op : NTFR2015/2637, (Gedeeltelijke) vernietiging met verwijzen	
Datum publicatie	25-11-2016	

[vorig](#) [volgend](#)

Samenvatting

Belanghebbende, een stichting, heeft tot doel het scheppen van mogelijkheden voor minimaal vierhonderd personen om gezamenlijk tweemaal per dag het transcendente meditatieprogramma te beoefenen om op deze wijze een zodanige invloed uit te oefenen op het collectieve bewustzijn van de Nederlandse bevolking dat negatieve tendenzen gaan verdwijnen. In geschil is of belanghebbende kwalificeert als een anbi. Voor het hof was de vraag of de werkzaamheden van belanghebbende rechtstreeks erop zijn gericht het algemeen doel te dienen. Niet in geschil was of de statutaire doelstelling van belanghebbende voldoet aan de in art. 5b AWR gestelde vereisten. Hof Arnhem-Leeuwarden (15 september 2015, nr. 14/01142, NTFR 2015/2637) heeft geoordeeld dat bij de door belanghebbende verrichte activiteiten, zoals het organiseren van bijeenkomsten, lezingen en seminars, de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers vooropstaat. De activiteiten dienen niet rechtstreeks het algemeen belang. Belanghebbende heeft de door haar gestelde positieve effecten op onder andere de (afname van de) criminaliteit, de economische vooruitgang en de positieve ontwikkeling van de verkeersveiligheid niet aannemelijk gemaakt, aldus het hof. De Hoge Raad vernietigt de hofuitspraak. Voor de Hoge Raad is onbegrijpelijk dat belanghebbende volgens haar statutaire doelstelling (nagenoeg) uitsluitend het algemeen nut beoogt, maar dat geen van haar feitelijke werkzaamheden – die in ieder geval deels binnen deze doelstelling vallen – rechtstreeks erop is gericht enig in art. 5b, lid 3, AWR genoemd algemeen nut te dienen. Verder merkt de Hoge Raad op dat voor het beogen van het algemeen nut niet vereist is dat gunstige maatschappelijke effecten van de activiteiten aannemelijk worden gemaakt.

(Volgt vernietiging en verwijzing.)

Feiten

2.1. In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

2.1.1. Belanghebbendes doel luidt volgens artikel 2 van haar statuten:

‘1. De stichting heeft ten doel: het scheppen van mogelijkheden voor minimaal vierhonderd personen om gezamenlijk tweemaal per dag het TM- (HR: Transcendente Meditatie) en TM-sidhiprogramma, zoals geleerd door A, te beoefenen, om op deze wijze een zodanige invloed uit te oefenen op het collectieve bewustzijn van de Nederlandse bevolking, dat negatieve tendenzen gaan verdwijnen en worden omgebogen in positieve ontwikkelingen.

2. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

A) projecten te ontwikkelen, die bovengenoemde doelstellingen doen realiseren, zoals:

- a woongelegenheid voor een dergelijke groep;
- b huisvesting om het gezamenlijke meditatieprogramma te beoefenen;
- c werkgelegenheid;
- d het voorwaarden scheppen voor onderwijs op basis van de systematische ontwikkeling van het bewustzijn voor de betrokkenen;
- e het voorwaarden scheppen voor mogelijkheden voor recreatie en gezondheidszorg.

B) Het verstrekken van informatie over de genoemde doelstelling.’

2.1.2. In 1988 is belanghebbende begonnen met het realiseren van C, een wijk in Z. In C zijn in totaal 200 woningen. Dit betreffen koop- en huurwoningen. C huisvest ca. 300 huishoudens van merendeel mediterenden en ‘sidha’s’. Belanghebbende regelt, als bewonersorganisatie, de toelating tot C. Inschrijving voor een woning in C is pas mogelijk als een overeenkomst is gesloten met belanghebbende.

2.1.3. De activiteiten van belanghebbende bestaan uit het onderhouden van C en haar voorzieningen door het verstrekken van subsidies aan de basisschool, de biologische winkel en het vegetarische restaurant. Daarnaast organiseert en ondersteunt belanghebbende TM-activiteiten, die ook vanuit het buitenland worden bezocht.

2.1.4. Niet alle inwoners van C nemen actief deel aan de TM-activiteiten. Dagelijks nemen circa 100 mensen in C deel aan de Transcendente Meditatie die tweemaal daags wordt gehouden. Teneinde de doelstelling van de gemeenschap te bereiken dienen dagelijks 400 mensen deel te nemen aan de meditatiebijeenkomsten. Alle inwoners van C zijn aan belanghebbende een maandelijks bijdrage verschuldigd, ongeacht of zij deelnemen aan de TM-activiteiten. De bijdrage wordt aangewend om de voorzieningen in C in stand te houden.

2.1.5. In het beleidsplan van belanghebbende voor de periode 2011-2021 van oktober 2011 staat onder meer dat belanghebbende zich wil richten op het genereren van publiciteit over het nut van de transcendente meditatie en de TM-sidhitechniek voor de maatschappij, op de ondersteuning van de bouw van nieuwe huizen en op het professionaliseren van de beoefenaars van de TM-sidhitechniek en de ondersteuning van de activiteiten in C.

2.1.6. Belanghebbende heeft sinds 1 januari 2008 de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (hierna: ANBI).

2.1.7. De Inspecteur heeft een onderzoek ingesteld naar de ANBI-status van belanghebbende en heeft op 26 september 2011 en op 20 januari 2012 een 'bedrijfsbezoek' gebracht.

2.1.8. De Inspecteur heeft bij beschikking van 6 maart 2012 aan belanghebbende meegedeeld dat zij per 1 juli 2012 niet langer zal worden aangemerkt als een ANBI.

Geschil

2.2. Voor het Hof was onder meer in geschil of de werkzaamheden van belanghebbende rechtstreeks erop zijn gericht het algemeen nut te dienen. Voor het Hof was niet in geschil dat de statutaire doelstelling van belanghebbende voldoet aan de in artikel 5b AWR gestelde vereisten.

2.3. Het Hof heeft geoordeeld dat bij de door belanghebbende verrichte activiteiten primair de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers voorop staat, zodat het particuliere belang en niet rechtstreeks het algemeen nut wordt gediend. Hoogstens is mogelijk sprake van een gunstig maatschappelijk neveneffect van de activiteiten, aldus het Hof. De activiteiten zelf dienen naar 's Hofs oordeel niet rechtstreeks het algemeen belang. Belanghebbende heeft bovendien de door haar gestelde positieve effecten op onder andere de (afname van de) criminaliteit, economische vooruitgang en de positieve ontwikkeling van de verkeersveiligheid naar 's Hofs oordeel niet aannemelijk gemaakt.

Rechtsoverwegingen

2.4.1. Tegen dit oordeel richt zich het middel met onder meer een motiveringsklacht.

2.4.2. Bij de beoordeling van het middel moet het volgende worden vooropgesteld. Artikel 5b, lid 1, aanhef en letter a, onder 1°, AWR vereist onder meer dat de desbetreffende instelling uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het algemeen nut beoogt. Een instelling beoogt het algemeen nut als kan worden vastgesteld dat haar werkzaamheden rechtstreeks erop zijn gericht enig algemeen nut als omschreven in artikel 5b, lid 3, AWR te dienen. Daarbij moet niet slechts worden gelet op de statutaire doelstelling van de instelling, maar ook op haar feitelijke werkzaamheden.

2.4.3. Het Hof is kennelijk, en in cassatie onbestreden, ervan uitgegaan dat belanghebbende volgens haar statutaire doelstelling uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het algemeen nut beoogt. De door het Hof vastgestelde feiten laten geen andere conclusie toe dan dat belanghebbendes activiteiten in ieder geval deels binnen haar statutaire doelstelling vallen. Tegen die achtergrond is zonder nadere motivering, die ontbreekt, niet begrijpelijk 's Hofs oordeel dat geen van belanghebbendes feitelijke activiteiten rechtstreeks erop is gericht enig in artikel 5b, lid 3, AWR genoemd algemeen nut te dienen. Daarbij verdient opmerking dat voor het beoogen van het algemeen nut niet vereist is dat gunstige maatschappelijke effecten van de activiteiten van de instelling aannemelijk worden gemaakt. Het middel slaagt in zoverre.

2.4.4. Gelet op het in 2.4.3 overwogene kan 's Hofs uitspraak niet in stand blijven. Verwijzing moet volgen voor een onderzoek in volle omvang. Bij een bevestigende beantwoording van de vraag of de feitelijke activiteiten van belanghebbende ten minste deels gericht zijn op het dienen van het algemeen belang, zal het verwijzingshof zich moeten buigen over de vraag of aan het zogenoemde kwantitatieve criterium is voldaan, dat wil zeggen of het op het algemeen nut gerichte deel van de activiteiten ten minste 90 percent van haar totale activiteiten vormt.

(Volgt vernietiging en verwijzing.)

Commentaar

Gelukkig heeft de Hoge Raad de eerdere uitspraak van Hof Arnhem-Leeuwarden van 15 september 2015, NTFR 2015/2637 (transcendente meditatie) hiermee herzien. Als de doelstelling van de statuten in het algemeen belang zijn en de feitelijke werkzaamheden daarmee overeenstemmen, zijn ook die in het algemeen belang. Daarom vindt de Hoge Raad de hofuitspraak onbegrijpelijk. Dit sluit aan bij r.o. 3.3.6 HR 13 januari 2012, nr. 10/03464, NTFR 2012/158 (woningstichting).

Er volgt toch nog verwijzing, waarin Hof den Bosch nog eens goed naar alle feitelijke activiteiten zal moeten kijken, dus of aan het 90%-criterium wordt voldaan. Dan komt waarschijnlijk ook de verhuur van woningen in het transcendente meditatiecentrum aan bod, waarvoor het hof dan de hoogte van de tarieven kan toetsen aan HR 25 november 2016, nr. 15/03778, NTFR 2016/2850 (katholiek weekblad), waarin werd uitgesproken dat naar de eigen resultaten moet worden gekeken voor de beoordeling of sprake is van commerciële tarieven. Mocht dat zo zijn, dan zal het hof mee in beschouwing moeten nemen dat de wetgever verschillende keren heeft gezegd dat commerciële activiteiten zijn toegestaan, mits de opbrengsten daarvan aan het algemeen nuttige doel worden besteed. Op zich is woningverhuur in het algemeen belang, zoals bleek voor de woningstichting in de eerder aangehaalde uitspraak uit NTFR 2012/158.

[1] Dr. D. Molenaar is werkzaam bij All Arts Belastingadviseurs en verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Bron: <http://www.ndfr.nl/link/NTFR2016-3002>

Datum: 15-12-2016 14:30:48

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten van deze tekst worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Sdu Uitgevers. Niets uit NDFR mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.